

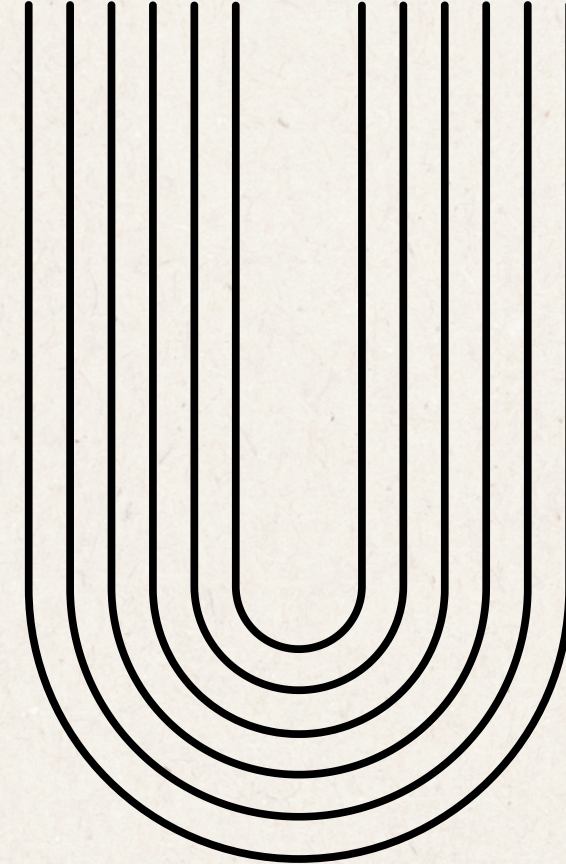
Табиғи-шаруашылық жүйенің жағдайын болжау

6-дәріс

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ГЕОГРАФИЯЛЫҚ БОЛЖАМДАУ

PhD, доцент А.Н. Мусагалиева

Сабақтың мақсаты

1

Экономикалық
географиялық
болжамдаудың мәні мен
әдістерін түсіндіру

1

Болжам жасау және
талдау дағдыларын
дамыту

3

Ғылыми ойлау мен
жауапкершілікке
тәрбиелеу

НЕГІЗГІ СҰРАҚТАР

Экономикалық-
географиялық
болжамдаудың мәні және
мазмұны.

Әлеуметтік-
экономикалық
жүйелердің кеңістіктік
дамуы.

Экономикалық
болжаудың әдістері:
статистикалық,
модельдік, сценарийлік.

Аймақтардың
экономикалық әлеуетін
болжау көрсеткіштері.

Географиялық
болжамдаудың ГИС-
технологиялары.

Экономикалық
аймақтарды болжауда
қолданылатын карта-
схемалар.

Экономикалық географиялық болжамдау

Экономикалық географиялық болжамдау – елдің немесе аймақтың шаруашылық құрылымындағы, халықтың орналасуындағы және табиғи ресурстарды пайдаланудағы болашақ өзгерістерді ғылыми тұрғыда алдын ала анықтау үдерісі.

Оның мақсаты – экономикалық-географиялық үрдістердің даму бағытын болжау арқылы тиімді аймақтық саясат пен жоспарлау жүргізу

Негізгі әдістері

1.Экстраполяция әдісі
– өткен жылдардағы
экономикалық
көрсеткіштер
негізінде болашақтағы
даму бағытын анықтау

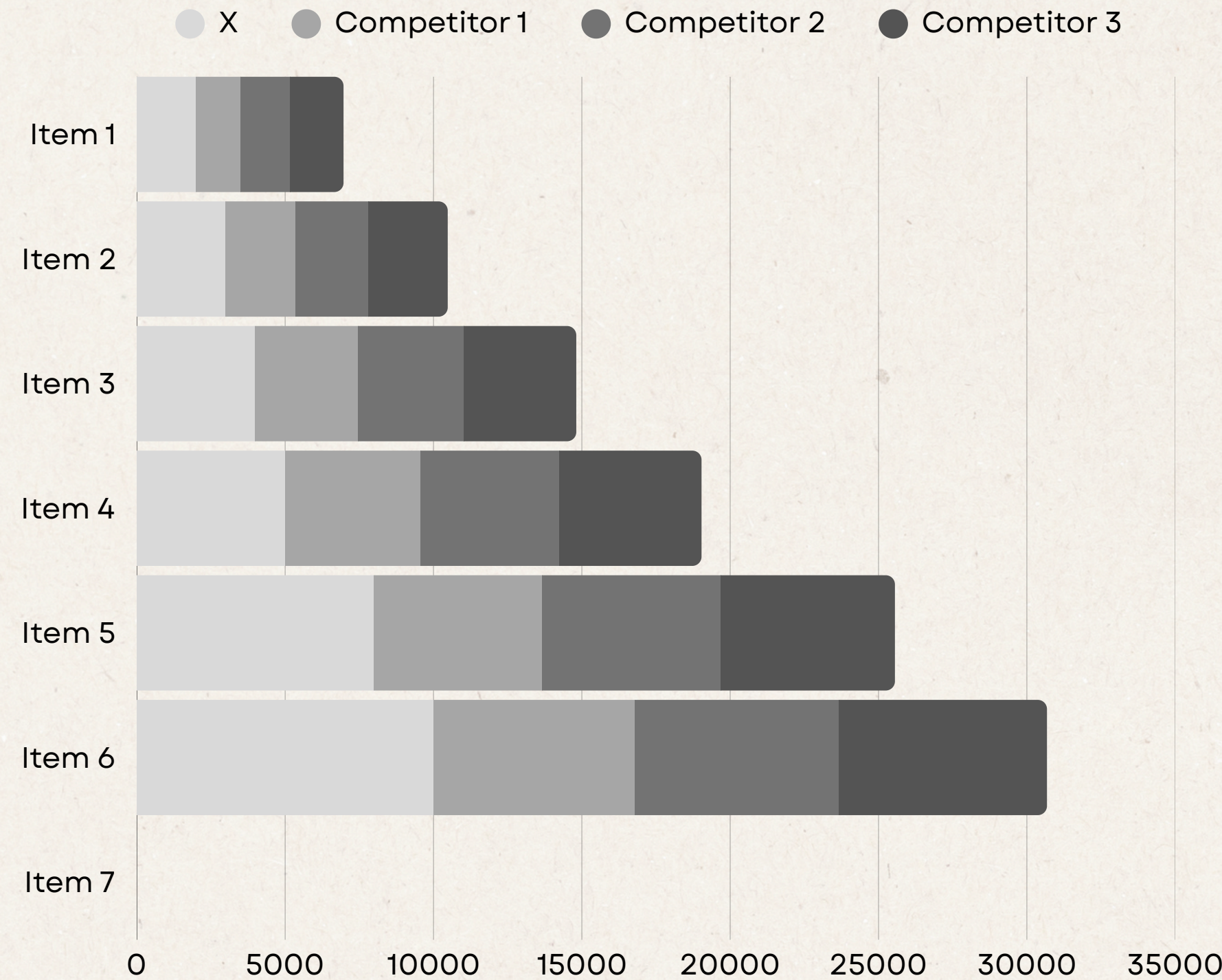
2.Математикалық
және статистикалық
модельдеу –
экономикалық
үрдістерді сандық
талдау арқылы болжау

3.Картографиялық
әдіс – аумақтық даму
тенденцияларын
карта арқылы
көрсету

Экономикалық географиялық болжамдаудың маңызы

- Елдің және аймақтардың әлеуметтік-экономикалық дамуын тиімді жоспарлауға мүмкіндік береді.
- Табиғи ресурстарды ұтымды пайдалануды қамтамасыз етеді.
- Индустриялық және аграрлық аймақтарды теңгерімді дамытуға ықпал етеді.
- Болашақ инфрақұрылымдық және демографиялық өзгерістерді алдын ала бағалауға көмектеседі

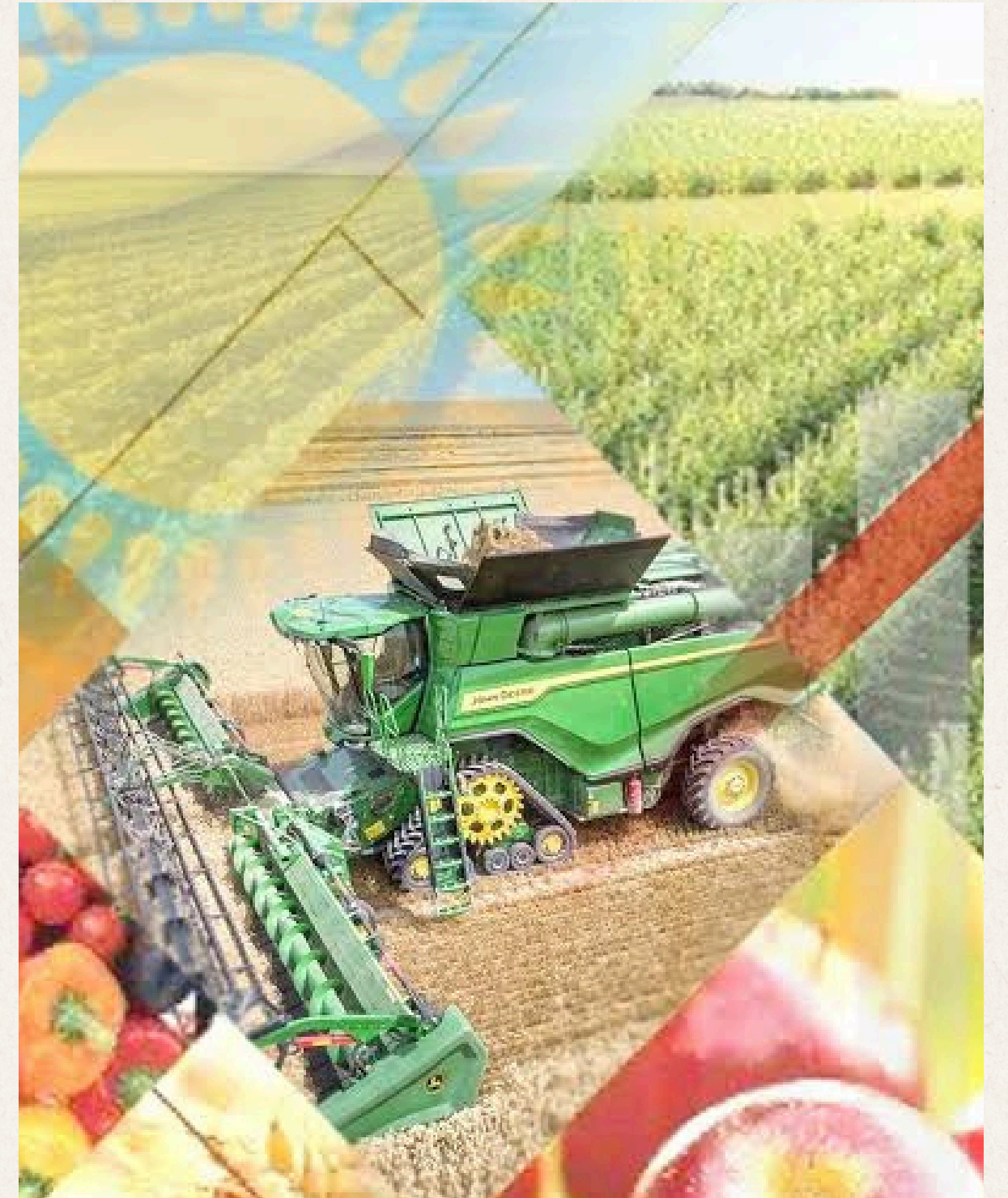
Мысал: Қазақстандағы ауыл шаруашылығы аймақтарын дамыту

1. Мәселе:

Қазақстанның кейбір облыстарында климаттың өзгеруі, топырақ эрозиясы және су тапшылығы ауыл шаруашылығына кері әсерін тигізуде. Бұл жағдай болашақта егін өнімінің көлемі мен мал шаруашылығының дамуына қауіп төндіруі мүмкін.

2. Болжам жасау әдісі:

- Картографиялық әдіс: әр аймақтағы егін алқаптары мен су көздерінің таралуын картаға шығару;
- Математикалық модельдеу: өткен 10 жылдағы өнім көлемі мен климаттық көрсеткіштер негізінде 10 жылға дейінгі болжам жасау

Сценарийлік әдіс:

Оптимистік сценарий – су үнемдеу технологиялары енгізілсе, өнім көлемі өседі;

Реалистік сценарий – қазіргі технологиямен өнім көлемі тұрақты болады;

Пессимистік сценарий – су тапшылығы мен климат өзгерісі салдарынан өнім көлемі азаяды.

3. Нәтижелер:

-Су тапшылығы аймақтарында жаңартылатын су үнемдеу жүйелері мен ирригациялық технологияларды енгізу қажет.

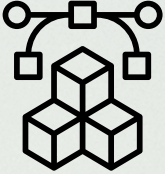
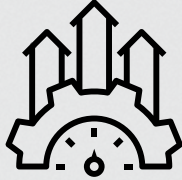
-Агроөнеркәсіптік кешендерді су қоры мол аймақтарға шоғырландыру тиімді.

-Экономикалық тиімділікті арттыру және ауыл шаруашылығы тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін жергілікті климаттық және ресурстық жағдайларды ескере отырып аймақтық жоспарлау жүргізіледі

ҚОЛДАНЫЛУ САЛАЛАРЫ

Экономикалық-географиялық болжамдау қолданылады:

1	2	3	4	5	6
					
аймақтық дамуды жоспарлау;	индустриялық- инновациялық стратегия жасау;	еңбек нарығын болжау;	ауыл шаруашылығы жоспарлау;	көлік- логистикалық схемаларды оңтайландыру;	елдің әлеуметтік- экономикалық даму бағдарламаларын құруда.

Қорытынды

Экономикалық географиялық болжамдау — бұл елдің немесе аймақтың экономикалық даму үрдістерін ғылыми негізде алдын ала анықтау процесі. Ол аймақтардың әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктерін, табиғи ресурстардың жағдайын, демографиялық және инфрақұрылымдық факторларды ескере отырып, болашақтағы даму сценарийлерін құруға мүмкіндік береді.

Болжамдау нәтижелері экономикалық ресурстарды тиімді бөлуге, инфрақұрылым мен өндіріс орындарын дұрыс орналастыруға, аймақаралық теңгерімді қамтамасыз етуге, сондай-ақ экологиялық тұрақтылықты сақтауға жол ашады

Бақылау сұрақтары

**Экономикалық
географиялық
болжамдау
дегеніміз не**

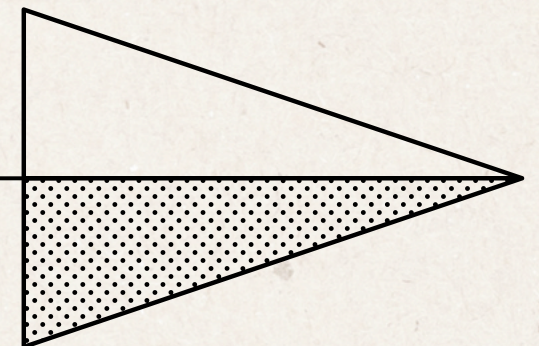
**Оның негізгі
мақсаттары мен
міндеттері қандай?**

**Болжамдау
нәтижелері қай
салаларда
қолданылады?**

**Аймақтық даму
жоспарлауда оның
рөлі қандай?**

Пайдаланылған әдебиеттер

1. ШАШКИН А. «ЭКОНОМИКАЛЫҚ ГЕОГРАФИЯ НЕГІЗДЕРІ»

**2. ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК
МАТЕРИАЛДАРЫ**

**3. ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ КАРТОГРАФИЯ МЕН МОДЕЛЬДЕУ
ЗЕРТТЕУЛЕР.**
